

Posudek vedoucího na bakalářskou práci sl. Veroniky Černé „Nefrit na Dálném východě v 1. polovině 1. tis. n. l.“

Autorka se v předložené práci ujala úkolu podat přehled typů nefritových předmětů, jejich použití a významu ve třech kulturách Dálného východu – čínské, korejské a japonské – v době zhruba od zlomu letopočtu po počátek 2. poloviny 1. tis. n. l. Jde o důležité období, kdy se zintenzivňovaly kontakty mezi uvedenými oblastmi, a to jednak díky expanzi čínské říše Han (206 př. n. l. – 220 n. l.) a její zahraniční politice, jednak díky formování prvních státních útvarů na území Koreje a Japonska. S tím souvisel i příliv čínských importů do obou právě zmíněných regionů a výraznější čínský vliv nejen na jejich hmotnou kulturu, nýbrž i na uspořádání společnosti a ideologii. Je tedy velmi zajímavé na základě vzájemného srovnání tří výše uvedených oblastí nastínit, jakou roli v těchto procesech hrál nefrit, který v čínské civilizaci tradičně představoval jeden z nejprestižnějších a nejvíce ceněných materiálů, jemuž jednak příslušelo klíčové postavení v rituálu, jednak měl i významnou funkci jako symbol společenského postavení.

Jde ovšem o úkol nelehký s ohledem na rozsah pojednávaného tématu. Pojednání o nefritech se většinou omezují pouze na jednu ze tří uvedených kultur: o to záslušnější je pokus podat jejich určité srovnání. Takovéto snahy ale v první řadě narážejí na jazykovou bariéru: publikace výzkumů jsou v jednotlivých zemích převážně v domácích jazycích a autorka se tak musela opřít především o literaturu přehlednějšího rázu v západních jazycích. S ohledem na samotný účel práce to ovšem nepředstavuje závažný problém. Přitom – vcelku pochopitelně vzhledem ke své druhé specializaci – autorka věnuje největší pozornost Japonsku, o němž pojednává nejobsírněji a s nejhlubším porozuměním.

Práce je logicky a přehledně členěna. Úvodní kapitoly jsou věnovány obecné charakteristice nefritu. Autorka přitom správně upozorňuje na značnou terminologickou nejednotnost jak v západních, tak ve východních jazycích a na to, že pod označením nefrit, případně jadeit se ve skutečnosti skrývá širší skupina minerálů vykazujících určité obdobné charakteristiky. To platí i o tradiční terminologii ve starých jazycích Dálného východu: např. čínský termín *yu* – který má podle tradiční slovníkové definice význam „krásný kámen“ – by se vlastně dal chápat jako ekvivalent našeho slova drahokam. Dále

autorka pojednává o vlastnostech nefritu, jeho výskytu a technikách zpracování: to vše poučeně a s dobrou znalostí tématu.

Další část práce podává stručný přehled historického vývoje v jednotlivých regionech v pojednávaném období. Zde autorka vychází především z obecných přehledných prací, což je vzhledem k zaměření práce zcela relevantní a uvedený přehled je podán velmi dobře bez zbytečných podrobností.

Je autorčinou zásluhou, že – přes primárně archeologické zaměření práce – ke zhodnocení významu nefritu v jednotlivých kulturách Dálného východu používá i pramenů písemných. K jejich charakteristice pochopitelně využila opět hlavně přehledných prací o jednotlivých literaturách Dálného východu a pro vyhodnocení výpovědi těchto pramenů o významu nefritů existujících překladů do západních jazyků. Závěry této části práce vyznívají přesvědčivě a zajímavým způsobem se shodují s poznatky v následujícím oddílu, který je věnován srovnání typů a použití nefritů v jednotlivých kulturách Dálného východu na základě archeologických zjištění. Pouze je třeba upozornit na zřejmou záměnu ritualistického spisu *Zhouli* (*Zhouské obřady*) s věšteckou příručkou *Zhouyi* (*Zhouské proměny*): kapitola *Dongguan kaogongji*, která je v předchozím textu zmíněna jako součást *Zhouyi*, ve skutečnosti patří k *Zhouli*.

Poslední – a vzhledem k zaměření práce klíčovou – kapitolu představuje pojednání o typech a využití nefritů v Číně, Japonsku a Koreji na základě archeologických nálezů. Proporčně i co se týče hloubky výkladu je tato část poněkud nevyvážená, což je ovšem pochopitelné z důvodů, které byly uvedeny výše, přičemž autorka si je této skutečnosti plně vědoma a upozorňuje na ni. Nejpodrobněji je pojednáno Japonsko, menší pozornost je – s patřičným vysvětlením důvodů – věnována Koreji. Co se týče Číny, zde se autorka musela omezit pouze na určitý výběr typů výrobků z nefritu a pojednání o jejich funkci. Takovýto přístup byl při množství typů nefritů v hanské Číně a tomu odpovídajícímu objemu odborné literatury o daném tématu, stejně jako s ohledem na hlavní účel předložené práce, kde měla Čína sloužit pouze jako určitý odrazový můstek pro porovnání se situací v dalších dvou zemích Dálného východu, nevyhnutelný, nicméně je možná škoda, že autorka opominula drobnější typy nefritových předmětů, které by zřejmě byly pro srovnání s Koreou a Japonskem relevantnější nežli pohřební nefritové oděvy.

Celkový závěr práce ovšem vyznívá přesvědčivě a - přestože se dal i na základě byť jen předběžné znalosti situace v jednotlivých kulturách předvídat - s ohledem na velký vliv Číny na Koreu a Japonsko v dané době vlastně překvapivě. Autorka ukazuje, že zatímco Čína měla velký vliv na ideologii, politické uspořádání a v neposlední řadě i hmotnou kulturu – jak dokládá například velká obliba a napodobování čínských bronzových zrcadel především v Japonsku - rodících se státních útvarů v Koreji a Japonsku, v případě nefritu – jednoho z ústředních luxusních materiálů čínské civilizace – ovlivnění ze strany Číny není patrné. Příčiny tohoto stavu by určitě stály za prozkoumání a bylo by jistě přínosné, pokud by autorka chtěla v rámci dalšího studia v započaté práci pokračovat.

Z formálního hlediska je práce přehledně uspořádána a je napsána čtivým a kultivovaným jazykem, i když se setkáme s určitými stylistickými a gramatickými prohřešky. Je třeba vyzdvihnout průběžně dobré a konzistentní užívání transkripce jednotlivých jazyků, což pro někoho, kdo daným jazykem nevládne, rozhodně není nic jednoduchého. Konkrétně v případě čínštiny, kterou jsem kompetentní posoudit, jsem narazil na jedinou chybu: nefritová tabulka či žezlo *ku kwei* má být v transkripci užívané v práci správně *gu gui*.

Ze seznamu literatury je patrné, že autorka pracovala s uspokojivě obsáhlou a aktuální odbornou literaturou k danému tématu.

Celkově považuji práci sl. Veroniky Černé za dobře zvládnutou a podávající přehlednou informaci o pojednávané problematice. Je třeba také vyzdvihnout, že autorka pracovala zcela samostatně. Práci tedy hodnotím jako plně splňující požadavky kladené na práci bakalářskou a – i přes určité výše vznesené výtky – navrhuji její hodnocení výbornou.

V Praze dne 28. 8. 2013

Mgr. Jakub Maršálek Ph.D.